

Redactioneel

Wij gaan in het nieuwe jaar, waarvoor onze beste wensen, nog even door met de twaalfde jaargang van *Roodkoper*. Na deze vijfde aflevering heeft u van ons nog een dubbelnummer te goede.

In het hart van deze aflevering staat een fotoreportage van Adriaan Backer over Cambodja, beelden van een immense vuilnisbelt in Phnom Penh. Wouter Huttinga schrijft over de recente geschiedenis van dat land, waar op 11 januari jongstleden het tribunaal begonnen is dat moet oordelen over de misdaden van het Pol Pot-bewind.

In Cambodja was de Rode Khmer een variant van de communistische ideologie die haat en terreur zaaide. 'Barbaren zonder religie zullen het land regeren,' staat in een oud boeddhistisch geschrift te lezen. Maar ook 'elke wereldreligie heeft iets van geweld in zich,' schrijft Gerrit Manenschijn, die de verhouding tussen religie en haat ethisch en theologisch toetst.

Moet religie, moet de kerk zich met politiek bemoeien? 'De kerk kan niet neutraal zijn,' zegt de Lutherse pastor Helmut Franz, tijdens de militaire staatsgreep van 1973 bisschop van de Evangelisch Lutherse kerk in Chili.

Wim van de Donk, voorzitter van de door (rechtse) politici om haar rapport over de islam gewraakte Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, vindt dat ook: 'De boodschap van de kerk confronteert ons soms pijnlijk met onze manier van doen.' Maar de Nederlandse situatie nu is gelukkig in de verste verte niet vergelijkbaar met die van Chili toen. De kerk in Nederland staat voor andere vraagstukken, zoals de relatie tussen religie en secularisatie. En welke rol bijvoorbeeld de nieuwe aartsbisschop Eijk gaat spelen. Van de Donk vindt Eijk in tegenstelling tot andere, wellicht minder uitgesproken katholieken een 'interessante, redelijke man'. Thijs Broer sprak met hem.

Hoezeer ook gesecculariseerd, de Europese c.q. Nederlandse cultuur is doordrenkt van religie: de preken van alle eeuwen en het liturgische kader eromheen hebben de westerse zielen gevormd en doen dat nog steeds. Het theater, de muziek, het toneel, de opera, dat is allemaal ondenkbaar zonder het oergenre van de preek, van Augustinus tot Eckhart, van Luther tot Nico ter Linden. Henk Hillenaar schrijft daarover naar aanleiding van een bundel 'mooiste preken sinds de Bergrede'.

Max Arian bepreekt de opera *Kwasi & Kwame*, naar een boek van Arthur Japin, aan wie hij een aantal vragen stelde. De opera gaat over twee broers die in 1837 als een soort oerallochtonen uit Ghana naar Nederland werden gestuurd, en met wie het niet goed is afgelopen. Blijvend actuele vraag: moet je je aanpassen of trouw blijven aan je wortels? En onze vergeten geschiedenis van handel in goud en slaven wordt weer even in herinnering gebracht.

In de boekenrubriek bespreekt Mischa de Vreede een biografie van de jong gestorven Hans Lodeizen, een van de dichters die zij voor geen goud had willen missen. Zij eindigt met een gedicht van de op 1 december 2007 overleden Elisabeth Eybers, 'dat Hans Lodeizen vast mooi had gevonden'. Eybers dichtte ook deze regels:

Godsdienstigheid beweer / Die siel bly voortbestaan / Terwyl ek self begeer / Om grondig te vergaan.

Tot het zover is, kunnen we maar het best blijven zingen, zoals een nieuw gedicht van Huub Oosterhuis in dit nummer suggereert:

*Zolang de oorlogen duren
de levenden sterven
de doden niet opstaan*

zullen wij zingen